

کتابخانه افروز

ما در مدرسه‌ی افروز اعتقاد داریم که فرهنگ، مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌های فردی و مدنی پیوندی گسست‌ناپذیر با آموزش دارند. به باور ما کلاس درس فقط فضایی برای کسب دانش نیست؛ این هدف با پرورش مهارت‌های اجتماعی و کسب دانش هم تنیده و تفکیک‌ناپذیرند. موضوع کلاس درس هرچه باشد -ریاضی یا علوم اجتماعی- امکانی است برای تمرین مهارت‌های اجتماعی با دانش‌آموزان و به عقیده‌ی ما ارتقای این مهارت‌ها اگر مهم‌تر از افزایش علم و دانش کودکان و نوجوانان نباشد، از آن کم‌اهمیت‌تر نیست. به همین منظور قصد داریم با برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌هایی در مدرسه‌ی افروز، بازی‌ها و فعالیت‌هایی عملی برای کودکان و نوجوانان معرفی کنیم، درباره‌ی مهارت‌ها و روش‌های تسهیلگری این مفاهیم در کلاس درس به بحث و گفت‌وگو پردازیم، و راهکاری عملی برای پیاده‌سازی این مفاهیم در کلاس درس را با هم تجربه کنیم.

مدرسه‌ی افروز دو اصل «آموزش مشارکتی» و «کاربردی بودن مطالب» را سرلوحه‌ی فعالیت‌های خود قرار داده و دوره‌های آموزشی را به گونه‌ای تدوین کرده است که همگام با معرفی هر مفهوم نظری، نحوه‌ی انتقال آن به دانش‌آموزان هم به بحث و گفت‌وگو گذاشته می‌شود. امیدواریم با تمرکز بر مهارت تسهیلگری، و هم‌فکری و گفت‌وگو درباره‌ی آن بتوانیم راهکارها و شیوه‌هایی جدید و کاربردی و خلاق پیدا کنیم تا از این طریق تمرین مهارت‌های اجتماعی و بالا بردن میزان مشارکت دانش‌آموزان در کلاس درس محقق شود. ما در مدرسه‌ی افروز بر این باوریم که می‌توان با چشم‌انداز «جامعه‌ی فردا را با هم بسازیم» از فرصت‌های موجود در کلاس درس بهره‌جست و برای تبدیل دانش‌آموزان به شهروندانی آگاه و مؤثر کوشید.

(در صورت استفاده از منابع افروز، لطفاً ذکر منبع را فراموش نکنید. متشکریم)

یادگیری از راه خدمت؛ معلولان و افراد با نیازهای ویژه

این متن بر اساس فصل شانزدهم از کتاب «راهنمای جامع یادگیری از راه خدمت»^[۱] نوشته کاترین برگر کای تهیه شده است. با افزودن مثال‌ها و نمونه‌هایی که با جامعه ایران هم‌خوان‌تر است کوشیده‌ایم آن را برای خوانندگان فارسی‌زبان ملموس‌تر و کاربردی‌تر کنیم.

ترجمه: گروه آموزش مدرسه افروز

اینکه بدانم همه چیز را متفاوت از دیگران می بینم و درک می کنم هیجان انگیز است و این تفاوت هیچ اشکالی ندارد. طبیعت من این گونه است ... به همین سادگی. یک زندگی متفاوت؛ راهی ویژه برای ما که به اندازه زندگی دیگران غنی، همراه با لذت و رضایت بخش است.

برگرفته از سخنرانی دکتر لیان هالیدی وایلی (Liane Holliday Willey) درباره ابتلا به سندروم اسپرگر [۲]

جمعیت کودکان با نیازهای ویژه و معلولیت در حال رشد است و احتمال اینکه یک یا چند دانش آموز با نیازهای ویژه در کلاس شما باشند، چندان دور از ذهن نیست. در این فصل از کتاب از دو زاویه به این موضوع می پردازیم: اول اینکه چه طور پروژه های یادگیری از راه خدمتی طراحی کنیم که نیازهای واقعی معلولان و افرادی با نیازهای ویژه را پوشش دهد، دوم اینکه چه طور همه یادگیرندگان در کلاس یا گروه شما می توانند در چنین فعالیت هایی شرکت کنند و از مزایای یادگیری از راه خدمت بهره مند شوند. کودکان و نوجوانان با نیازهای ویژه یا معلول می توانند در پروژه های یادگیری از راه خدمت مشارکت کنند. مستقل از این که شما در کلاسی مختص دانش آموزان با نیازهای ویژه تدریس می کنید یا در یک کلاس تلفیقی، دانش آموزان با نیازها یا چالش های ویژه می توانند مشارکت ارزشمندی داشته باشند. این مسئله درباره تمام موضوعات درسی صادق است، از جمله آن هایی که در این نوشتار مستقیماً مورد اشاره قرار گرفته اند. پروژه های یادگیری از راه خدمت با موضوع معلولیت یا افراد با نیازهای ویژه را می توان به شکل های مختلف اجرا کرد: دانش آموزان می توانند برای دسترسی بهتر معلولان به منابع عمومی رایزنی کنند، برای تغییر و بهبود دیدگاه جامعه نسبت به معلولان و افراد با نیازهای ویژه فعالیت های آگاهی بخشی طراحی کنند، برای همکاری با نهادهایی که با افراد با نیازهای ویژه کار می کنند وقت اختصاص دهند، یا به طور مستقیم با دانش آموزانی که نیاز ویژه دارند کار کنند.

«نیاز ویژه» هر آن چیزی را که نیازمند توجه و مداخله ای خارج از هنجارهای معمول است در بر می گیرد؛ با اینکه این نیاز گاهی شکل معلولیت به خود می گیرد اما همیشه هم این طور نیست. برخی از نیازهای ویژه، مثل استفاده از صندلی چرخ دار (ویلچر) یا استفاده از زبان اشاره، به وضوح قابل دیدن اند. اما همه آن ها در ظاهر به چشم نمی آیند و هیچ نشانه ظاهری ندارند؛ مثلاً اوتیسم (Autism) یا اختلال کم توجهی-بیش فعالی (Attention deficit hyperactivity disorder). تشخیص نیازهای ویژه نوع دوم معمولاً برای معلمان و سایر همکلاسی ها سخت تر است و کودکان و نوجوانان برای درک آن ها با چالش های بیشتری روبه رو هستند. دانش آموزان و آموزش گران می توانند از منابع مختلفی درباره مسائل افراد با نیازهای ویژه آگاه شوند و یاد بگیرند که چه طور می توان با این افراد رابطه ای متقابل، هم سطح و مبتنی بر احترام ایجاد کنند؛ رابطه ای عاری از ترحم، دلسوزی، تمسخر یا تعجب. هرچه دانش آموزان بیشتر درباره یکدیگر می آموزند، تفاوت هایشان کمتر مورد توجه قرار می گیرد و مشابَهت ها پررنگ تر می شوند. بزرگسالان حمایت گر می توانند با ارائه اطلاعات دقیق، افزایش آگاهی و تشویق روابط مستمر، درک متقابل بیشتری میان دو گروه دانش آموزان ایجاد کنند.

زمینه‌سازی: آماده شدن برای یادگیری از راه خدمت درباره معلولیت و نیازهای ویژه

می‌توان از فعالیت‌های زیر برای ترویج یادگیری و پرورش مهارت‌های مرتبط با نیازهای ویژه و معلولیت استفاده کرد. این فعالیت‌ها با تغییرات ساده‌ای در هر یک از مراحل تحقیق، آماده‌سازی و برنامه‌ریزی برای مقاطع تحصیلی مختلف مناسب‌اند، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند نیازهای اجتماع‌شان را بشناسند و دانش مورد نیاز برای مشارکت مؤثر در طراحی پروژه خدمت‌محورشان را به دست آورند. این فعالیت‌ها را می‌توان با مراحل بازاریابی و اجرا هم تلفیق کرد چرا که دانش‌آموزان می‌توانند مشارکت دیگران را هم جلب کنند و به آگاهی‌رسانی بپردازند.

فعالیت: درک معلولیت

این فعالیت برای کشف معنای معلولیت و تفاوت‌ها و چالش‌های آن طراحی شده است. با نوشتن واژه «توانایی» روی تخته شروع کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که توانایی‌هایشان را نام ببرند. نتیجه این کار معمولاً فهرست شدن مجموعه‌ای متنوع و گسترده از توانایی‌هایی‌ها روی تخته است؛ از بازی کردن فوتبال تا نقاشی کشیدن تا «من می‌توانم روی سرم بایستم». وقتی از دانش‌آموزان پرسیده می‌شود «لغت توانایی یعنی چه؟» جواب‌شان معمولاً این است: «کاری که انسان به خوبی انجام می‌دهد». از دانش‌آموزان بخواهید که درباره استعداد‌های افرادی که خوب می‌شناسند، فکر کنند: «آیا همه آن‌ها شبیه به هم هستند؟» سپس پیشوند «نا» را به توانایی اضافه کنید و از آن‌ها بخواهید این لغت جدید یعنی ناتوانی را تعریف کنند. بیشتر اوقات می‌گویند «چیزی که کسی نمی‌تواند به خوبی انجام دهد». به خاطر برداشت‌های اجتماعی مرسوم، احتمالاً بیشتر دانش‌آموزان ناتوانی را هم‌معنی معلولیت فرض می‌کنند. از دانش‌آموزان تان بخواهید به تفاوت این دو واژه فکر کنند. معلولیت چه تفاوتی با ناتوانی دارد؟

برای مثال یک فرد نابینا نمی‌تواند ببیند. پس سؤالی که می‌توانید مطرح کنید این است که «آیا فرد نابینا می‌تواند خواندن یاد بگیرد؟» اغلب دانش‌آموزان می‌دانند که نابینایان می‌توانند با استفاده از خط بریل خواندن را بیاموزند. پس افراد نابینا می‌توانند خواندن یاد بگیرند اما آن را از راه متفاوتی یاد می‌گیرند و این روش یادگیری در قیاس با روش مرسوم افراد بینا چالش‌برانگیزتر به نظر می‌رسد. در نهایت اینکه معلولیت را می‌توان این‌طور معنا کرد: فرد می‌تواند کاری را انجام دهد ولی آن را از راه متفاوت یا با دشواری بیشتری انجام می‌دهد. آیا یک فرد ناشنوا می‌تواند صحبت کند؟ آیا فردی که روی ویلچر می‌نشیند می‌تواند بسکتبال بازی کند؟ بله. با تفاوت‌هایی نسبت به افراد دیگر، می‌تواند.

ممکن است عجیب به نظر برسد، اما گردو ابزاری مفید و البته خوشمزه برای معرفی موضوع معلولیت و نیازهای ویژه، و بحث درباره وجوه مختلف آن است. به هر شرکت‌کننده یک گردوی نشکسته بدهید و از آن‌ها بپرسید این گردوها چه شباهت‌هایی دارند و چه چیزی باعث تفاوت آن‌ها با هم است؟ جواب‌ها را در جدولی دو ستونی فهرست کنید؛ یک ستون برای تفاوت‌ها و ستون دیگر برای شباهت‌ها، بالای هر دو ستون هم بنویسید «گردو». این فهرست شامل مواردی از این دست خواهد بود:

شباهت‌ها: شکل کلی، قیمت، همه پوسته‌ها درون‌شان یک چیز مشابه دارند، اغلب مردم گردو دوست دارند.
تفاوت‌ها: اندازه، ظرافت‌های دقیق روی پوسته سخت، کاربرد.

حالا عنوان «گردو» را از بالای جدول دو ستونی تان پاک کنید و به جای آن بنویسید «مردم». بررسی کنید که مردم در چه زمینه‌هایی تفاوت یا شباهت دارند. بیشتر ویژگی‌هایی که درباره گردو ذکر شده درباره آدم‌ها هم صادق است. می‌توانید موارد جدیدی هم اضافه کنید و به جدولی بزرگ‌تر که دربرگیرنده جزئیات بیشتری است، برسید. می‌توانید برای هدایت بچه‌ها به تفاوت آدم‌ها از منظر احساسات، دیدگاه‌ها، علاقه‌مندی‌ها، ویژگی‌های فیزیکی و ظاهری اشاره کنید. هدف این فعالیت این است که یادگیرندگان به خنثی بودن تفاوت‌ها پی ببرند.

درباره نیازهای ویژه و معلولیت بیشتر بدانید

وبسایت‌هایی که در ادامه معرفی شده‌اند حاوی اطلاعات مفیدی درباره نیازهای ویژه و معلولیت هستند. افزون بر این، می‌توانید در این وبسایت‌ها ایده‌هایی برای خدمت‌رسانی و اقدام‌های عملی در این زمینه پیدا کنید: **اوتیسم سخن می‌گوید** (www.autismspeaks.org) بزرگترین سازمان ملی آمریکا درباره اوتیسم و دفاع از حقوق افراد مبتلا به آن است که سعی دارد از پژوهش‌های مرتبط با عوامل ایجاد اوتیسم، جلوگیری از اوتیسم و درمان آن حمایت کند. این سازمان برای افزایش آگاهی درباره اختلالات طیف‌های مختلف اوتیسم تلاش می‌کند و به دفاع از نیازهای افراد مبتلا و خانواده‌هایشان می‌پردازد.

المپیک ویژه (www.specialolympics.org) خدمات این سازمان برگزاری دوره‌های آموزشی رشته‌های ورزشی و رقابت‌های قهرمانی برای معلولان و افراد با نیازهای ویژه را شامل می‌شود. بیش از 2,5 میلیون کودک و بزرگسال با معلولیت‌های ذهنی در بیش از 180 کشور دنیا از این خدمات بهره می‌برند.

بهترین دوستان بین‌المللی (www.bestbuddies.org) هدف اصلی این سازمان بهبود زندگی افرادی است که معلولیت‌های ذهنی یا رشدی دارند و این هدف را از طریق ایجاد فرصت‌های ارتباط و دوستی میان این افراد و همین‌طور ایجاد فرصت‌های کاری برای آن‌ها تحقق می‌بخشد. برنامه‌های این سازمان مخصوص دانش‌آموزان مقاطع راهنمایی و دبیرستان است و یک برنامه «دوست الکترونیکی» را هم شامل می‌شود که در سایت www.ebussies.org قابل دسترسی است.

تربیت بدنی

- تحقیق درباره ورزش کاران معلول که به موفقیت‌های ملی و جهانی دست یافته‌اند.
- طراحی و اجرای رقصی متناسب با شرایط دانش‌آموزان با نیازهای ویژه.
- تجربه یک ورزش تیمی مانند بسکتبال با ویلچر.

نمایش، موسیقی و هنرهای تجسمی

- اجرای نمایشی که در آن افرادی با سطوح مختلف توانایی نقش دارند.
- آموزش یک قطعه موسیقی به کودکانی که معلولیت ذهنی یا رشدی دارند. این قطعه باید ریتمی ساده و تکرارشونده داشته باشد.
- اجرای پروژه‌های هنری با دانش‌آموزان کوچک‌تر که نیازهای ویژه دارند و برگزاری یک نمایشگاه از آثار هنری آن‌ها در محله یا مدرسه.

ادبیات و مهارت‌های کلامی

- یادگیری عبارات به‌روز و محترمانه برای توصیف معلولیت‌های ویژه با هدف گسترش دایره واژگان دانش‌آموزان.
- تهیه بروشورهایی حاوی اطلاعات دقیق درباره معلولان با زبان کودکانه با هدف ارائه آن‌ها را به سازمان‌های محلی، نهادها یا پروژه‌هایی که به گروه‌های معلولان یا افراد با نیازهای ویژه خدمت می‌کنند.
- دعوت از فردی نابینا که می‌تواند خط بریل بخواند و درباره نحوه یادگیری خط بریل صحبت کند. فرآیند یادگیری‌اش را با فرآیندی که دانش‌آموزان بینا خواندن را یاد گرفته‌اند مقایسه کنید. شباهت‌ها و تفاوت‌ها هایشان چیست؟

کامپیوتر

- تحقیق در این باره که تکنولوژی چه طور به زندگی مستقل افراد با نیازهای ویژه و معلولان کمک می‌کند؟
- تحقیق درباره مشاغل مرتبط با کار با افراد معلول است..

نیازهای ویژه و معلولیت در برنامه آموزشی

علوم اجتماعی/تاریخ

- بحث کلاسی: اگر بودجه نامحدودی داشتیم، چگونه می‌توانستیم محله را به جایی راحت برای دسترسی افراد با نیازهای ویژه یا معلولان تبدیل می‌کردیم؟
- تحقیق درباره افرادی با نیازهای ویژه که رهبران محلی، ملی یا بین‌المللی شدند.
- تحقیق درباره قوانینی برای دفاع از حقوق معلولان تدوین شده‌اند؟ این قوانین چه قدر در زندگی معلولان اثر گذارند؟

علوم

- بررسی یک زیست‌گاه گیاهی و یک جاده طبیعت از لحاظ قابل دسترس بودن برای معلولان یا افراد با نیازهای ویژه.
- بررسی این که سیستم عصبی انسان در افرادی که معلولیت یا نیازهای ویژه دارند چه طور تحت تأثیر قرار می‌گیرد؟
- یک نیاز ویژه را انتخاب کنید و درباره پژوهش‌های علمی جدیدی که به افرادی با این نیاز سود می‌رساند تحقیق کنید.

ریاضی

- طراحی فعالیت‌هایی برای مراکز آموزشی‌ای که به کودکان با نیازهای ویژه خدمات می‌دهند تا از طریق آن‌ها اشکال، شمردن یا طبقه‌بندی را تمرین کنند.
- تهیه روزنامه دیواری‌ای یا تابلوی اعلاناتی که بافت هر یک از اعداد یا شکل‌های هندسی روی آن متفاوت و تنها با حس لامسه قابل تشخیص باشد
- تهیه نمودارهایی بر اساس آمارهای ملی درباره معلولیت‌های مختلف.

زبان

- تحقیق در این باره که کشوری که در حال یادگیری زبان آن هستید، چه قوانینی درباره معلولان وجود دارد؟
- گفت‌وگو صرفاً با استفاده از عکس‌ها و نشانه‌ها.
- مقایسه زبان اشاره در کشورهای مختلف.

برخی از فعالیت‌های یادگیری از راه خدمت به‌طور طبیعی میان‌رشته‌ای هستند و بخش‌های مختلف برنامه آموزشی را به هم مرتبط می‌کنند. این پیوند به یادگیری عمیق‌تر و گسترده‌تر می‌انجامد و در رسیدن به اهداف آموزشی مؤثر است. به احتمال قوی شما هم به دنبال این پیوندها می‌گردید و سعی می‌کنید راه‌هایی پیدا کنید تا دانش‌آموزان حتی پیش از شروع پروژه به برقرار کردن این گونه پیوندها ترغیب شوند. فرآیند یادگیری از راه خدمت کمک می‌کند انعطاف‌پذیر بمانید چرا که برخی از این پیوندها میان موضوعات درسی مختلف خودبه‌خود از دل پرسش‌هایی که حین فعالیت مطرح یا نیازهایی که شناسایی می‌شوند، بیرون می‌آیند. نمودار صفحه قبل برای کمک به فکر کردن درباره پیوند و ارتباط یک پروژه با درس‌های مختلف و اینکه کجاها باید به دنبال این پیوندها گشت، طراحی شده است. این شبکه حاوی مثال‌هایی است که با استفاده از آن‌ها می‌توان برای برقراری ارتباط میان درس‌های مختلف حین یک پروژه خدمت‌رسانی به معلولان و افراد با نیازهای ویژه ایده بگیرید. سناریوهای یادگیری از راه خدمت که در بخش بعدی این نوشتار می‌خوانید هم راه‌های مختلفی را برای کاربرد موضوع معلولیت و نیازهای ویژه در سراسر برنامه آموزشی نشان می‌دهد.

سناریوهای یادگیری از راه خدمت: ایده‌هایی برای عمل

برای اقدام عملی آماده‌اید؟ پروژه‌های یادگیری از راه خدمتی که در ادامه توصیف می‌شوند با موفقیت اجرا شده و دانش‌آموزان ابتدایی، راهنمایی یا دبیرستان از یک سو و سازمان‌های محلی از سوی دیگر در پیاده‌سازی آن‌ها دخیل بوده‌اند. به این سناریوها به عنوان یک منبع غنی از ایده‌های آزموده شده نگاه کنید که با تغییر در آن‌ها به منظور هماهنگی بیشتر با محیط آموزشی خودتان، می‌توانید پیاده‌شان کنید. در نظر داشته باشید که پایه تحصیلی برای مقایسه عنوان شده است؛ با این حال می‌توان اغلب آن‌ها را با کمی تغییر برای دانش‌آموزان کوچک‌تر یا دانش‌آموزان مقاطع بالاتر آماده کرد. بسیاری از آن‌ها برای همکاری دانش‌آموزانی از مقاطع مختلف هم مناسب هستند.

دسترسی آسان‌تر در مدرسه: کلاس‌های دوم تا دهم

آیا دانش‌آموزان می‌توانند تردد و دسترسی معلولان به بخش‌های مختلف کلاس‌ها و مدرسه، از آب‌خوری تا آزمایشگاه و سرویس‌های بهداشتی و نمازخانه را بهبود دهند؟

دانش‌آموزان کلاس دوم یک مدرسه که متوجه شدند مدرسه‌شان راه دسترسی مناسبی برای معلولان ندارد، موفق شدند در پارکینگ مدرسه فضایی را برای معلولان ایجاد کنند. دانش‌آموزان کلاس هفتم با همکاری یکی از معلمان‌شان توانستند یک سطح شیب‌دار متحرک برای دسترسی به ورودی‌های مدرسه بسازند. این ورودی‌ها پیش از آن برای معلولان غیرقابل استفاده بود و با ابتکار کلاس هفتمی‌ها قابل استفاده شد. دانش‌آموزان کلاس دهم با همکاری یک نهاد محلی درباره فقدان دسترسی فیزیکی در ساختمان‌های مدرسه یک نظرسنجی انجام دادند و نتیجه آن را با هدف تغییر و بهبود وضعیت با هیأت امنای مدرسه در میان گذاشتند.

همراه شنا: کلاس چهارم و پنجم

در دبستانی در شهر اندرسون (Anderson) در ایالت ایندیانا (Indiana) هر یک از دانش‌آموزان کلاس چهارم و پنجم، مهارت‌ها و دانش ضروری برای مربی‌گری شنا را آموختند. پروژه‌شان این بود که مربی خصوصی شنا برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در مقطع پیش‌دبستانی باشند؛ مربیانی مسئول و مؤثر. همه دانش‌آموزان دبستان دوره‌هایی درباره امنیت در آب و مراقبت ابتدایی از کودکان دیدند. تلفیق کلاس‌های درس با گره خوردن ایده افزایش حساسیت و آگاهی بخشی درباره معلولیت به درس‌های خواندن، سلامت، مهارت‌های کامپیوتری و درس اجتماعی و شهروندی ادامه پیدا کرد. همراهان شنا به دنبال فراگیری راه‌های بیشتری برای تعامل با دانش‌آموزان پیش‌دبستانی بودند. در این فرآیند آزادی عمل و انتخاب داشتند و دست‌شان باز بود. آن‌ها در زمان ناهار و استراحت به دانش‌آموزان کمک می‌کردند و برای برنامه‌های بیشتری برنامه‌ریزی می‌کردند تا از رابطه متقابل‌شان بیشتر لذت ببرند.

یادگیری درباره زندگی مستقل: کلاس هفتم و هشتم

پانزده دانش‌آموز کلاس هفتم و هشتم در شهر هرین (Herrin) ایالت ایلینوی (Illinois) در یک کلاس فوق برنامه در مرکز «زندگی مستقل» شرکت کردند تا به افراد با نیازهای ویژه خدمت کنند. دانش‌آموزان درباره مشکلات و شرایطی که باید تغییر کند تا معلولان و افراد با نیازهای ویژه بتوانند مستقل زندگی کنند، آموختند. آن‌ها درباره خط بریل و کامپیوترهای تجهیز شده برای نابینایان یاد گرفتند و زبان اشاره را آموختند. از نزدیک دیدند که چگونه معلولان با ویلچر یا با کمک سگ‌های آموزش‌دیده حرکت می‌کنند. دو بار در ماه دانش‌آموزان به نابینایان، ناشنوایان و/یا افرادی با چالش‌های فیزیکی دیگر کمک می‌کردند. در بازاندیشی، دانش‌آموزان تشخیص دادند چگونه دوستی با معلولان و حمایت از آن‌ها نگاه‌شان به این گروه از مردم را تغییر داده است.

آماده کردن درس برای خدمت: کلاس هشتم

بعد از شرکت در یک کارگاه یادگیری از راه خدمت یکی از دانش‌آموزان رشته ریاضی در آکادمی علم و هنر در هانتزویل (Huntsville) ایالت آلاباما (Alabama) راهی برای به کار بردن ریاضیات مفهومی در رفع نیازهای واقعی جامعه یافت. بعد از مصاحبه با معلمان آموزش استثنایی، پرستار مدرسه، مسئول کتابخانه، معلم هنر و تحقیق در مجله‌های علمی، او از هندسه برای طراحی یک فعالیت مسابقه چندگانه (obstacle course) بازی‌ای که در آن موانع به شکل‌های مختلف در یک مسیر قرار داده می‌شوند و بازیکنان باید آن موانع را پشت سر بگذارند) برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه طراحی کرد که به رشد سیستم حسی آن‌ها کمک می‌کرد. برای این کار او با یک طراح شهری که در زمینه طراحی زمین‌های بازی برای کودکان با نیازهای ویژه تخصص داشت، مصاحبه کرد و در کاتالوگ‌های آن‌ها جست‌وجو کرد. او از ریاضی برای محاسبه مواد و وسایل مورد نیاز ساخت زمین بازی برای کودکان با نیازهای ویژه استفاده کرد و یک برنامه بودجه به مدیریت مدرسه ارائه داد. این دانش‌آموز در جریان پروژه با مشاغل جذابی مانند برنامه‌ریزی شهری، دفاع از حقوق معلولان و معماری آشنا شد.

آمادگی برای ورود به دنیای حرفه‌ای: کلاس نهم تا دوازدهم

برنامه «راهبری و جست‌وجوی شغلی» در یکی از دبیرستان‌های پاناما سیتی (Panama City) در ایالت فلوریدا (Florida) اجرا شد تا دانش‌آموزانی که دچار اختلال‌های روانی بودند در مسیر ورود به بازار کار هدایت شوند. یک گروه از دانش‌آموزان به عنوان مربی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه آن‌ها را همراهی می‌کردند. در طول سال‌های دبیرستان، این دانش‌آموزان روزی ۹۰ دقیقه به عنوان داوطلب در برنامه‌های مهدکودک‌ها، بیمارستان‌ها، انجمن‌های بشردوستانه، مدارس و کتابخانه‌های عمومی، مأموریت‌های امداد و نجات، دادگاه‌های نوجوانان و دیگر نهادهای عمومی خدمت می‌کردند و وظیفه طراحی این برنامه‌های کاری و نظارت بر آن‌ها برعهده دانش‌آموزان مربی بود. این فرآیند از کلاس نهم شروع شد. اولین قدم این بود که دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در بخش‌های مختلف مدرسه مشغول به کار شدند تا اولین مهارت‌های حرفه‌ای را یاد بگیرند. آن‌ها با کمک مربی‌هایشان - که هم‌کلاسی‌شان هم بودند - به کار با کلیدهای قطع و وصل برق، فایل‌بندی، کار با دستگاه کپی و کار در کتابخانه مشغول شدند. طی سه سال دبیرستان، ۱۲۰ دانش‌آموز هر روز در زنگ دوم سوار بر اتوبوس، مدرسه را با هدف ۹۰ دقیقه کار داوطلبانه ترک می‌کردند. هر سه دانش‌آموز با نیاز ویژه را یک دانش‌آموز به عنوان مربی همراهی می‌کرد. دانش‌آموزان کلاس دهم عمدتاً در مراکز نگهداری از کودکان کار می‌کردند و دانش‌آموزان کلاس یازدهم و دوازدهم بیشتر بر اساس مهارت‌ها و علاقه‌ی فردی به کار در زمینه‌های مختلف مشغول می‌شوند. زمانی که دانش‌آموزان با نیازهای ویژه توانستند به‌طور مستقل و بدون کمک راهنماها و مربی‌هایشان از پس انجام یک وظیفه بر آیند، دانش‌آموزان مربی کارهای بیشتری را برای کمک به نهادهایی که در آن‌ها مشغول به کار هستند به عهده می‌گیرند. این برنامه آنقدر محبوب و موفق بود که یافتن مربی شغلی از میان دانش‌آموزان کارچندان مشکلی به حساب نمی‌آمد.

فعالیت‌های حمل و نقل: کلاس نهم تا دوازدهم

پروژه حمل و نقل در پاناما سیتی در ایالت فلوریدا نتیجه گسترش برنامه مربی‌گری شغلی بود که در سناریوی قبلی توصیف شد. دانش‌آموزان حین مشاهده، بحث کلاسی و بازانیشی متوجه شدند که گروهی از بچه‌ها می‌خواهند کار کنند اما نمی‌توانند چون اعتماد به نفس ندارند، نقص عضو دارند، به سختی کار پیدا می‌کنند یا دانش کافی درباره نحوه قرار گرفتن در بازار کار را ندارند. رفت و آمد هم ممکن است یکی از عوامل تصمیم‌گیری باشد. برای مثال بسیاری از افراد با نیازهای ویژه از قطار برقی مرکز شهر به عنوان وسیله اصلی حمل و نقل برای رفتن به محل کار، کتاب‌خانه عمومی، مرکز سالمندان یا کالج‌های فنی استفاده می‌کنند. بسیاری از سالمندان که دیگر نمی‌توانند رانندگی کنند هم سوار همین قطارها می‌شوند. وقتی دانش‌آموزان شنیدند قطار برقی مرکز شهر که با بودجه امور حمل و نقل معلولان حمایت می‌شد، قرار است تعطیل شود و بودجه آن به کارهای دیگری اختصاص یابد، عصبانی شدند و شروع کردند به فعالیت در این زمینه. در همکاری با دیگر گروه‌های علاقه‌مند به این موضوع، شهرداری را قانع کردند که قطار برقی را تعطیل نکند. دانش‌آموزان همچنین با گروه‌هایی از سالمندان صحبت کردند که چگونه از این قطارها برای بیرون بردن نوه‌هایشان استفاده کنند. آن‌ها داوطلب شدند که به شهروندان سالمند و افراد با نیازهای ویژه نحوه استفاده از این وسیله نقلیه را یاد بدهند. یک کتاب نقاشی برای بچه‌های کوچک‌تر در جامعه هدف توزیع شد که یکی از دانش‌آموزان طراحی‌اش کرده بود. این کتاب حاوی اطلاعات مکان‌هایی برای تماشای قطارهای برقی و مکان‌های مناسب برای پیک‌نیک بود. تقریباً هر روز یک گروه از بچه‌های مدرسه با این قطارها بیرون می‌رفتند.

[1] The Complete Guide to Service Learning, by Cathryn Berger Kaye

[2] سندرم آسپرگر (Asperger Syndrome) شکل ملایمی از طیف اوتیسم شمرده می‌شود. هرچند گروهی از پژوهش‌گران تفاوت میان این دو را بیش از آن می‌دانند که بتوان آن‌ها را از یک طیف دانست.

سؤال؟؟

با مدرسه افروز تماس بگیرید
info@afroozschool.org